

Wyrok

Sądu Najwyższego

z dnia 19 października 1989 r.

II CR 419/89

Oświadczenia pełnomocnika procesowego składane w postępowaniu sądowym imieniem reprezentowanego, naruszające dobra osobiste strony przeciwnej, mogą być uznane za bezprawne, jeżeli zawierają fakty i oceny przedstawione ze świadomością niezgodności ich z prawdą.

LEX nr 8996

Dz.U.2014.121: art. 23; art. 24

Dz.U.2014.101: art. 86

linia orzecznicza: Partyk A. Wypowiedzi procesowe stron postępowania a dobra osobiste innych osób

Skład orzekający

Przewodniczący: Sędzia SN Z. Świeboda (spr.).

Sędziowie SN: J. Sokołowski, J. Szachulowicz.

Protokolant: H. Elba.

Sentencja

Sąd Najwyższy Izba Cywilna po rozpoznaniu w dniu 19 października 1989 r. sprawy z powództwa Ireny S. przeciwko Olimpii G. o ochronę dóbr osobistych na skutek rewizji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 29 marca 1989 r.

oddala rewizję.

Uzasadnienie faktyczne

Wyrokiem z dnia 29.III.1989 r. Sąd Wojewódzki w S. oddalił powództwo o ochronę dóbr osobistych przez nakazanie pozwanej zaniechania szkalowania powódki jako matki przed sądem, szkołą i innymi instytucjami i osobami.

Sąd Wojewódzki ustalił, że w 1984 r. powódka wyjechała do Kanady bez zgody męża, a brata pozwanej, pozostawiając pod jego opieką córkę liczącą wówczas 2 lata. W dniu 23.X.1984 r. mąż powódki Andrzej S. wystąpił do Sądu z powództwem o rozwód. W sprawie tej zeznawała pozwana, która podała, że powódka nie była emocjonalnie związana z dzieckiem. Sąd wyrokiem z dn. 28 I 1986 r. orzekł rozwód małżeństwa i pozbawił powódkę władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką. Władzę rodzicielską powierzono ojcu. W sierpniu 1988 r. powódka przyjechała do Polski, nawiązała kontakt z dzieckiem i złożyła do Sądu wnioski o przywrócenie władzy rodzicielskiej. Andrzej S. nie wyraził zgody na uwzględnienie wniosku, twierdząc, że powódka przez 4 lata pobytu za granicą nie interesowała się dzieckiem. Ponieważ jako marynarz wypłynął w rejs, ustanowił pełnomocnikiem procesowym w tej sprawie pozwaną. Pozwana w pismach procesowych, podtrzymując wniosek ojca dziecka o oddalenie wniosku, przytoczyła, że powódka porzuciła dziecko, nim się nie interesowała przez 4 lata, wносиła wyłączenie sędziego prowadzącego sprawę oraz psychologa mającego sporządzić opinię na podstawie badania dziecka

i twierdziła, że powódka oświadczyła, że sprawę wygra, bo w "Polsce mając dolary rzeczy niemożliwe stają się możliwe". Poza tym pozwana do nikogo nie wyrażała swej opinii o powódce i toczącym się postępowaniu. W trakcie postępowania o przywrócenie władzy rodzicielskiej powódka, nie czekając na jego wynik, wyjechała ponownie za granicę.

W rewizji powódka wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach (art. 23 k.c.). Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. Niewątpliwie wypowiedzi pozwanej pod adresem powódki można by zakwalifikować jako naruszenie dóbr osobistych, jednakże okoliczności, w jakich zostały głoszone, z kolei prowadzą do uznania braku bezprawności ich naruszenia. Za bezprawne uważa się działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności, usprawiedliwiających takie działanie; do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: 1) działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, 2) wykazywanie prawa podmiotowego, 3) zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz 4) działania w ochronie uzasadnionego interesu.

W rozpoznawanej sprawie należy rozważyć dwie pierwsze okoliczności jako wyłączające bezprawność. Otóż, w dziedzinie naruszenia dóbr osobistych mamy niejednokrotnie sytuacje, w których udzielenie ochrony uzależnione jest od ustalenia bezprawności subiektywnie zabarwionej.

Idzie tu o sytuacje, w których ocena bezprawności naruszenia dobra osobistego jest uzasadniona tylko wtedy, gdy sprawca naruszenia działał w sposób zawiniony. Orzecznictwo SN dostarcza przykładów subiektywizacji bezprawności przy ocenie naruszenia dóbr osobistych. Przykładem może być orzeczenie z 22 XI 1966 r. I CR 404/60 (OSP i KA 1967, poz. 17), w którym SN stwierdził, że "ujemna ocena postępowania dokonana przez organ władzy państwowej w granicach jego ustawowej działalności, gdyby nawet nie była w konkretnych okolicznościach dostatecznie usprawiedliwiona (np. przez błędną sumę pewnych faktów lub ze względu na brak pełnego materiału faktycznego) nie jest oceną bezprawną". Działanie organów administracji państwowej podjęte w ramach obowiązującego porządku prawnego może być, zdaniem SN, uznane za bezprawne tylko w razie umyślnej zniewagi lub złej wiary tych organów.

W orzeczeniu z 3 V 1968 r., II CR 163/68 (Biuletyn SN 1968 nr 11-12, poz. 207) SN uznał, że poświadczenia składane w sprawach karnych i cywilnych na uzasadnienie roszczenia bądź na uzasadnienie obrony mogą być uznane za bezprawne tylko wtedy, gdy przedmiotowo nie służą obronie prawnej osobie działającej, a podmiotowo nie są podyktowane wolą działającego wystąpienia w obronie swego prawa.

Pozwana, jako pełnomocnik procesowy, składała w sprawie o przywrócenie wykonywania władzy rodzicielskiej oświadczenia i opinie dotyczące postępowania powódki za swego mocodawcę i brak w tych oświadczeniach i opiniach umyślnej zniewagi oraz zbędności składania ich w obronie reprezentowanego, nie można zatem uznać, by były one bezprawne.

Można zatem stwierdzić, że oświadczenia pełnomocnika procesowego składane w postępowaniu sądowym imieniem reprezentowanego, naruszające dobra osobiste strony przeciwnej, mogą być uznane za bezprawne, jeżeli zawierają fakty i oceny przedstawione ze

świadomością niezgodności ich z prawdą. Oświadczeniom pozwanej nie można w świetle okoliczności faktycznych przypisać takiego stwierdzenia.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji (art. 387 k.p.c.).

8996